

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Aleksandra Janas

Sędziowie: SO Gabriela Sobczyk

SR (del.) Anna Hajda (spr.)

Protokolant Kornelia Dziambor

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2014 r. na rozprawie sprawy

z wniosku (...) w K.

z udziałem T. O., W. S., K. S., E. S., B. W., D. W., A. H., I. O., P. O., Banku (...) Spółki Akcyjnej w K.

o stwierdzenie nabycia spadku po G. O.

na skutek apelacji uczestnika postępowania P. O.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 21 czerwca 2013 r., sygn. akt I Ns 631/11

postanawia:

znosząc postępowanie od dnia 9 grudnia 2011 r. uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Wodzisławiu Śląskim, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Wnioskodawca (...) w K. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej dnia 30 marca 2009 G. O. na mocy ustawy.

W uzasadnieniu podał, że spadkodawca był dłużnikiem banku z tytułu udzielonego kredytu.

Uczestnicy postępowania T. O., W. S. (1), E. S., K. S., I. O., B. W., D. W., A. H. (...) Bank (...) S.A. w K. przyłączyli się do wniosku.

Uczestnik P. O. nie zajął stanowiska w przedmiocie wniosku.

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2013 roku Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim stwierdził, że spadek po G. O., zmarłej dnia 30 marca 2009 roku, ostatnio stale zamieszkałej w R., na mocy ustawy nabył jej wnuk P. O. z dobrodziejstwem inwentarza.

Podstawa tej treści rozstrzygnięcia było ustalenie, że G. O. zmarła w dniu 30 marca 2009 w R.. Stale zamieszkiwała w R.. W chwili śmierci była wdową. Pozostawiła dzieci w osobach T. O., W. S. (2) oraz I. O.. Dzieci spadkodawczyni odrzuciły spadek po niej. T. O. nie ma dzieci. W. S. (2) ma córki E. i K. w imieniu których spadek odrzuciła. I. O.

ma syna P. O.. Spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu. Innych dzieci pozamażeńskich ani przysposobionych zmarła nie miała.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważył Sąd Rejonowy, że stosownie do art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób.

Zgodnie z art. 931 par. 1 i 2 kc, w pierwszej kolejności do spadku powołani są małżonek i dzieci spadkodawcy.

Ustalono, że spadkodawczyni była wdową, a jej dzieci spadek odrzuciły, co oznacza, że zostały wyłączone od dziedziczenia, tak jakby nie dożyły otwarcia spadku (1020 kc).

Spośród dalszych zstępnych, wnuczki G. O., tj. E. i K. S. złożyły oświadczenie o odrzuceniu spadku. W ich imieniu uczyniła to ich matka.

Zgodnie z art. 931 par. 2 kc, w ustalonym stanie faktycznym, cały spadek przypada P. O.. Ponieważ w chwili śmierci spadkodawczyni był małoletni, dziedziczy z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 par. 2 kc).

Z wyżej wskazanym orzeczeniem nie zgodził się P. O. wywodząc apelację i zaskarżając postanowienie w całości oraz domagając się uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do rozpoznania sądowi I instancji. Skarżący zarzucił nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nieuwzględnienie okoliczności, że jego rodzice złożyli wniosek do Sądu Rodzinnego o zezwolenie na odrzucenie spadku po G. O. w jego imieniu, a tym samym zawarli w tym wniosku oświadczenie o odrzuceniu tego spadku w jego imieniu. Nadto apelujący zarzucił naruszenie przepisów postępowania poprzez niedoręczenie mu odpisu wniosku oraz pism procesowych stron przez co nie wiedział, że ma być spadkobiercą po zmarłej G. O., a tym samym został pozbawiony możliwości obrony swoich praw – co mogło się przejawiać chociażby złożeniem stosownego oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej.

Wnioskodawca domagał się oddalenia apelacji oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 13 lutego 2014 roku pełnomocnik uczestniczek postępowania W. S. (2) i E. S. wniósł o uwzględnienie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja musiała odnieść spodziewany przez skarżącego skutek. Najdalej idącym zarzutem apelacji – chociaż niejednoznacznie sformułowanym – był zarzut nieważności postępowania. Zarzut ten – w ocenie Sądu Okręgowego – zasługuje na aprobatę. Na wstępie wskazać należy, odnosząc się do przyczyny uzasadniającej stwierdzenie nieważności postępowania, a określonej w art. 379 pkt. 5 kpc, że pobawienie strony możliwości obrony należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy i nie należy go wiązać wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Zaletą pojęcia "niemożności" jest elastyczność, która pozwala na objęcie różnych stanów faktycznych. Pozbawienie zaś strony możliwości obrony swych praw w procesie stwarza sytuację, w której sąd nie powinien w ogóle przystępować do ostatecznego merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Wskazać także należy, że – co wydaje się oczywiste – każdy uczestnik postępowania nieprocesowego, czy to wskazany przez wnioskodawcę, czy to wezwany przez Sąd w trybie art. 510 kpc, czy też taki, który wziął udział w postępowaniu z własnej inicjatywy, musi mieć wiedzę czego sprawa dotyczy oraz jakie jest stanowisko pozostałych uczestników postępowania w konkretnej sprawie, a to po to by móc odnieść się do wniosku i ewentualnie, gdy sytuacja tego wymaga przedsięwziąć odpowiednie kroki, także o charakterze procesowym, celem zoptymalizowania swojej sytuacji procesowej, wynikającej z określonego stanu faktycznego.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności rozpoznawanej sprawy wskazać należy, że postanowieniem z dnia 9 grudnia 2011 roku P. O. został wezwany – w trybie art. 510 § 2 kpc – do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania. W tym samym dniu postępowanie w sprawie zostało zawieszone na zasadzie art. 177 § 1 pkt 6 kpc. Z kolei postanowieniem z dnia 26 marca 2012 roku Sąd postanowił podjąć zawieszone postępowanie. Równocześnie,

zarządzeniem z tej samej daty polecono doręczenie uczestnikowi postępowania odpisu postanowienia z dnia 26 marca 2012 roku wraz z zawiadomieniem o podjęciu zawieszono postępowania. Na rozprawę wyznaczoną na dzień 15 maja 2012 roku uczestnik postępowania P. O. nie stawił się. Rozprawa została odroczone na dzień 5 lipca 2012 roku, zarządził wezwanie na rozprawę m.in. uczestnika postępowania P. O., z doręczeniem temu uczestnikowi odpisu wniosku. Z treści zwrotnego potwierdzenia odbioru (k. 86 akt) wynika jednakże, że do P. O. wysłano jedynie wezwanie na rozprawę. Przesyłka nie zawierała natomiast odpisu wniosku w sprawie. Kolejna korespondencja kierowana w sprawie do P. O. to wezwanie na rozprawę wyznaczoną na dzień 14 czerwca 2013 roku oraz pismo uczestnika Banku (...) SA w K. zawierające oświadczenie w przedmiocie przystąpienia tego podmiotu do postępowania (k. 125 akt, k. 133 akt).

W dniu 14 czerwca 2013 roku rozprawa została zamknięta, a termin ogłoszenia orzeczenia odroczone do dnia 21 czerwca 2013 roku. W dniu 21 czerwca 2013 roku zostało wydane zaskarżone orzeczenie. Analiza akt sprawy prowadzi zatem do wniosku, że uczestnikowi postępowania nigdy nie został doręczony odpis wniosku wszczynającego postępowanie. Nie doręczono też uczestnikowi pism procesowych (z wyżej wskazanym wyjątkiem) innych uczestników, w szczególności pisma procesowego uczestniczek W. S. (2) i E. S. z dnia 5 stycznia 2012 roku (k. 38 akt sprawy). Okoliczności wskazane powyżej muszą prowadzić do wniosku, że istotnie wystąpiły okoliczności, które realnie doprowadziły skarżącego do pozbawienia możliwości obrony swoich praw. Powyższa konstatacja skutkuje stwierdzeniem nieważności postępowania oraz koniecznością zniesienia postępowania w okresie dotkniętym nieważnością, to jest w okolicznościach sprawy od dnia wezwania skarżącego do udziału w sprawie.

Dlatego zaskarżone postanowienie zostało uchylone, a sprawę przekazano do ponownego jej rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. Orzeczenie tej treści uzasadniają przepisy art. 386 § 2 kpc i art. 108 § 2 kpc.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy usunie wyżej wskazane uchybienia, które skutkowały stwierdzeniem nieważności postępowania. Ponadto – wobec zarzutów zawartych w apelacji - zbada Sąd Rejonowy skuteczność doręczeń dokonywanych uczestnikowi postępowania i w zależności od poczynionych w tym zakresie ustaleń zbada terminowość złożonego przez skarżącego oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku, a także podejmie dalsze czynności procesowe właściwe dla danego etapu postępowania.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Aleksandra Janas SSO Gabriela Sobczyk